

KAMRATDATA

Ett fanzine från
Kamratdataföreningen
Konstellationen!

#2



Vi som ligger bakom det här fanzinet är Kamratdataföreningen Konstellationen. Konstellationen bildades i februari 2023 för att vi var ett gäng som hade tröttnat på att Big Tech visste allt om oss och att radikal politisk organisering var beroende av centraliserade plattformar utvecklade av vinstdrivande amerikanska företag. Vi såg att det fanns ett behov av att ha egna kommunikationskanaler. Namnet kommer från att vi vill koppla samman progressiva sociala rörelser och människor på nätet. Vidare ser vi rätten till privat kommunikation som grundläggande för ett demokratiskt samhälle. Att drifva och sprida information om krypterade kommunikationskanaler är därför viktigt.

Syftet med Konstellationen förklaras enklast genom §2 Föreningens ändamål i våra stadgar:

Föreningen vilar på en demokratisk, socialistisk, feministisk och antirasistisk grund.

Föreningen har som ändamål:

att främja och tillhandahålla fria och öppna verktyg och digitala plattformar

att sprida information och bedriva utbildningsverksamhet

att verka för demokratisk medlemsstyrning av verktyg och plattformar

Vi driftar även ett gäng olika digitala tjänster som du kan läsa mer om på vår hemsida, <http://www.konstellationen.org>

Olika medlemmar i föreningen har fått bidra till detta fanzine, och vi har även publicerat en text från en annan förening som jobbar med liknande frågor som våra. Åsikter som uttrycks i texterna är inte nödvändigtvis Konstellationens officiella hållning.



KAMRATDATAFÖRENINGEN
KONSTELLATIONEN

INNEHÅLL

Introduktion	s. 2
Vi kan ändra Sverige av <i>Helena</i>	s. 4
Tails - Digital säkerhet i oroliga tider av <i>Arvid</i>	s. 6
Speljournalistikens ormoljeprånglare av <i>laxsill</i>	s. 10
hackRNsace - Nördarnas eget space i Kiruna av <i>Omi</i>	s. 13
Sociala medier underifrån av <i>Sociala medier underifrån</i>	s. 16
Make the Internet decentralized again av <i>Samuel</i>	s. 20
När jag bjöd hem på fixardag av <i>Tina</i>	s. 23
Kampanjen D-day, för digital självständighet i Europa av <i>Jonathan</i>	s. 26

Vi kan ändra Sverige

Författare: Helena

Hopp!

Jag har en tro på att vi kommer att förändra världen vi lever i nu. Det vi behöver göra är att vända oss till dom som finns vid vår sida. Det är där vi hittar styrka, hopp och framtidstro, inte hos dom som förstört, skövlat och visat upp sitt grandiosa ego för alla att beskåda.

Makten har gjort bort sig. Rejält. Dom visade sitt fula tryne för världen. Vi vill inte ha dessa fula troll vid makten. Vi vill ha en värld där vi styr. Folket. Vi som vet, kan och bryr oss. Om vi delar med oss så fixar vi det här.

Demokrati är skitjobbigt, glöm inte det!

Demokratin var något vi tog för självklart. Vi slappnade av. Förlitade oss på dom som hade makten. Vi valde att se mellan fingrarna när dom första tecknen kom. Vi slog ifrån oss fakta och sa att dom vi valt kommer att fixa detta. Den tiden är förbi.

Vi var bekväma. Vi ville ha vår trygga demokrati utan att jobba för den. Demokratin skulle någon annan upprätthålla. Vi skulle bara rösta, sen var vår grej ur världen.

Så klart var det några av oss som slet, jobbade och engagerade oss. Vi nådde dock inte ut. Vi misslyckades med att nå dom som behövde oss mest. Idag har vi enormt många fattiga, hemlösa, sjuka, arbetslösa och utvisningshotade. Nu är det är nog, det är upp till oss att kavla upp ärmarna och slänga ut paket som utnyttjade situationen! Tidö-regeringen ska ut! SD ska förpassas till historien och vi ska tillsammans bygga upp det som denna regering skövlat.

I vårt Sverige har alla en plats och ett värde. Människovärdet är okränkbart och pengar är ett medel som ska gagna så många som möjligt. I vårt Sverige bryr vi oss om varandra och om frihet, demokrati, jämlikhet och om vårt klimat.

Just vår miljö och vårt klimat är där vi förlorar hoppet. Det är kört, sägs det. Ja, den värld vi hade är borta, nu gäller det att rädda det som räddas kan. Ska du lägga dig ner och dra täcket över huvudet eller ska du grabba tag i det hopp som finns kvar och ge dig ut och kämpa för det?

Du är inte ensam! Det är inte upp till dig att vara en ensam hjälte. Vi är många. Skitmånga, rent ut sagt. Vi skulle kunna slänga ut alla idioter som sitter på maktpositioner om vi enas om det. Så varför gör vi inte det?

Tror du på idioternas ord? Lyssnar du på mångmiljardärerna och högerregeringar? Sluta med det. Dom ljuger. Dom bryr sig inte ett skit om dig, din situation eller om klimatet. Dom vill ha dig passiv och hopplös. Du ska arbeta och konsumera. Punkt.

Jag har gått igenom alla faser av sorg och kommit ut på andra sidan och jag är arg, beredd till kamp och villig att betala priset för det. Det får inte fortsätta som det är nu.

Först börjar vi med att rösta ut den brunblåa regeringen. Sen ser vi till att kräva förändring. Vi kommer att behöva gå ut i strejk, ställa upp i demonstrationer och göra våra röster hörda. Vi kommer att behöva göra oss fria från Big Tech och USA. Vi ska sätta fokuset på vad folk behöver och vill ha i stället för att berika dom redan rika.

Det kommer att bli skitjobbigt men tänk på vilken värld vi kan skapa för varandra och för oss själva!

Tails - Digital säkerhet i oroliga tider

Författare: Arvid

Plötsligt händer det. Fascisterna har vunnit. Dina åsikter om ett rättvist samhälle är oönskade, förbjudna, statsfientliga. Du är på flykt, tvungen att hålla dig undan på grund av vem du är. Du hann bara ta med dig din mobil och kläderna på din kropp, men staten har koll på allt du gör på nätet. Så snart du loggar in på mobilnätet spårar de din enhet och tar genast reda på exakt var du befinner dig och vilka sidor du använder.

Men som tur är har du läst den här artikeln och skaffat dig ett USB-minne med Tails på, hängande på ett halsband du aldrig tar av dig. Du är förberedd. Även om det är natt när fascisterna bankar på dörren och du smyger ut i mörkret har du allt du behöver för att organisera dig, fräscha upp kunskaper och kommunicera anonymt.

Vad är Tails?

Tails, eller "The Amnesic Incognito Live System", är ett operativsystem som installeras på ett krypterat USB-minne. USB-minnet pluggas in i vilken dator som helst och förvandlar den till din personliga skrivbordsmiljö, helt oberoende av tillgång till molntjänster.

Men det är inte allt. När man går in på nätet från sin Tails-skrivbordsmiljö sker det genom ett globalt anonymiseringsnätverk, TOR, som gömmer din dators digitala adress (IP-adress) så att ingen kan spåra din aktivitet.

Eftersom allt ligger på ditt USB-minne lämnar det inga spår på datorn du använder. Så snart du stänger av datorn är allt glömt, utom det som finns på ditt krypterade USB-minne. Det som du bär med dig 24/7 och vars lösenord bara du vet.

Vem är Tails för?

Tails utvecklades för journalister, aktivister och offer för våld i hemmet i slutet av 00-talet. Men Tails är lättanvänt och är verkligen för alla som behöver lite extra integritet i dagens digitala samhälle. Kort sagt, Tails är för alla. Tails är för dig.

Vad ska man ha på sitt USB-minne?

Till att börja med, en lista över alla dina kontakter. Dina släktingar och dina kamrater. Har du deras telefonnummer? Hemadress? Eller bara någon kontakt i en chattapp? Vad ska du göra när staten släcker ner chattappen och den inte längre är tillgänglig?

Men tänk också på information som kan försvinna från offentliga källor. Ta en säkerhetskopia från Wikipedia (undertecknad kan rekommendera Kiwix för det), ladda ned böcker med viktiga kunskaper som första hjälpen eller hur man odlar saker, hur man organiserar motstånd, fixar grejer och så vidare. Allt du kan tänkas behöva när det är dags att stå upp och kämpa för frihet. Allt du skulle missa när censur tar ned allt du tänker är självklart att hitta på nätet.

Även mer personliga dokument. Kanske en kopia av ditt pass och ditt födelsebevis och personbevis, ifall du måste lämna landet. Ta även med dig några ordböcker och kurs i främmande språk.





Det är bra att lagra lösenord för olika onlinetjänster i en lösenordshanterare du lagrar på ditt USB-minne (KeepasXC till exempel).

Ovanstående är bara några förslag. Fundera på vad du skulle behöva på flykt. Vilka mjukvaror behöver du? Vad är de färdigheter du kan använda i motståndsrörelsen, och vilka digitala verktyg behöver du för det? Vilka mjukvaror skulle du behöva?

Använd Tails regelbundet

Det är bra att ha som vana att starta upp Tails vid regelbundna tillfällen, till exempel den första dagen i månaden eller varje söndag, vad som funkar för dig.

Genom att regelbundet använda din Tails-installation vänjer du dig vid hur den funkar och tränar dig på att minnas ditt lösenord, så att du inte har glömt det när du behöver det som mest.

Inte minst är det också viktigt att ladda ned de senaste säkerhetsuppdateringarna varje gång du använder Tails.

Sätt igång idag

Jag hoppas du aldrig kommer att behöva Tails, men sätt igång i dag ändå! Skapa ett USB-minne och samla allt du tror skulle bli viktigt om du hamnar i diktaturens sikte och är på flykt av vilket skäl som helst. Det tar bara en timme, så varför inte?

Referenser

Du kan ladda ned Tails från <https://tails.net/>. Där finns också instruktioner för hur du gör.

Det finns även en svenskspråkig guide på <https://internetstiftelsen.se/app/uploads/2021/01/kom-igang-med-tails.pdf>

Kiwix finns på <https://kiwix.org/> och har en stor lista av nyttiga uppslagsverk, förutom Wikipedia, som du kan lagra på din USB minne.



Speljournalistikens ormoljeprånglare

Författare: laxsill

Debatten om spel som kultur eller konst mals isär av de två kvarnstenar som dels är folk som vägrar se spel som kulturfenomen och dels folk som vägrar se spel som något annat än kulturfenomen. Ingen seriös kritiker skulle ha det synsättet på andra konstformer. Litteraturen innehåller allt mellan reklampamletter, pulp och Harlequin å ena sidan; å andra sidan klassiker. Film innehåller allt från Riefenstahl och porr till Oscarsfilmer. Ingen kritik som tar videospelen på allvar kan behandla dem med mindre komplexitet.

Björn Werner t ex. blev i höstas arg[1] för att tre svenskutvecklade spel, Battlefield 6, Arc Raiders och Europa Universalis 5 toppade internationella försäljningslistor utan att kritikerkåren hyllar och skriver. Tre rena underhållningsspel från Big Gaming[2]. Är det verkligen hit vi ska titta för en framtid för videospelsmediet?

Spelmediet bär en extrem kommersialisering som resten av konstvärlden inte riktigt delar. Spelutveckling har prislappar andra konstmedier inte kan matcha. Att ta sig in på marknaden är därför svårt, och därför attraktivt för storkapital som inte behöver konkurrera lika mycket. Konsumentbenägenheten att betala höga priser för spel slår tydligt vad folk är beredda att lägga på andra konstmedier. Och den kommersialiseringen gör att spelekonomin är extremt fokuserad på underhållningsspel - de spel som Werner skriver om. Är det en så samhällsviktig funktion att bevaka dem?

I debatten Werner initierar baserar Marcus Hägglund sitt svar[3] på den samtida bangern Disco Elysium, med rätta! Få spel har som Disco Elysium visat vilka konstnärliga höjder som kan gömmas i ett spel.


Men texten visar också något annat. Sedan det lilla estniska gänget i Disco Elysium lyckades bryta igenom AAA-marknaden av CoDs, Battlefields, Fifas, Assassin Creeds och andra snordyra dussinspel har bolaget som äger rättigheterna, ZA/UM, drabbats av ett inbördeskrig mellan olika delägare och/eller arbetare.

Det är omöjligt för mig att säga vad som hänt, trots att journalistkollektivet People Make Games har sänt 4,5 timmar dokumentärer om det här inbördeskriget. Det är en enorm besvikelse att skaparna med en så skral ekonomi lyckats omvandla sina årtal av klassiska bordsrollspel till ett sådant välpolerat och uttrycksfullt mästerverk, för att sedan slarva bort hela möjligheten till en uppföljare genom interna stridigheter. Besvikelse, men är det förvånande?

Spelens kommersialisering är en ständig huvudvärk för spelare, välkänd för kritiker. Innovationskraften inom storspelsdesignen verkar idag vara starkare i metoderna för att ta betalt än att skriva manus. Spel byggs för att låsa in spelare i beroende och att få dem att betala mer snarare än för att förmedla ett uttryck eller en känsla. De stora spelbolagen kämpar alla för att ta över speldistributionen från Steam och kunna ta ut ännu fler mellanhandsavgifter. Spelare blir till varor och spelen blir till reklam.

Spelen står med andra ord inför samma utmaning som mjukvara i övrigt. Mjukvara byggs för att skapa inlåsnings effekter. Vill du köra Windows, då ska du puttats in i deras molntjänst. Vill du köra Apple, då körs dina program bara smidigt om dina övriga maskiner tillhör deras "ekosystem". Vill du använda ditt Googlekonto, välkommen till tjugo appar som alla påminner dig om att använda deras AI-bot. Mjukvaruutvecklingen bestäms inte av kunden utan av säljvdelningen.





Pengar är helt enkelt ett gift som förstör konsten, och i allra högsta grad spelkonsten. Werner står ivrigt och prånglar ormolja. Istället för att, som Werner vill, be på Big Gamings altare kanske ordentlig speljournalistik borde slå sönder altaret och rädda spelen.

Referenser

[1] Pinsam tystnad från svenska medier, Svenska Dagbladet, <https://shorturl.at/7uDTC>

[2] Två utvecklade av AAA-studior, ett från en AA-studio som brutit sig ur en AAA-studio.

[3] Gamers vill inte vara del av kultursidornas värld, Aftonbladet, <https://shorturl.at/2WsSg>

hackRNspace – Nördarnas eget space i Kiruna

Intervju med Robert, Vilgot och Lars-Henrik från hackRNspace i Kiruna, av Omi från

Konstellationen.

Vad är hackRNspace?

Lars-Henrik: En förening med glada entusiaster. Vi gillar att utforska teknikens möjligheter och lära oss nya saker. Vi vill även nå ut till den breda allmänheten och folkbilda.

Robert: Folk här i Kiruna är mest inne på att fiska, åka snöskoter, åka skidor... såna saker. Det finns nördar men det finns ingen plats för nördar. Det är vår idé. Att visa att det finns nördar, och det finns alternativ!

Hur länge har ni funnits? Berätta om hur ni bildades!

LH: Vi har funnits i två år. Det började inte som en förening utan var mer att vi samlades i en lokal för att se vad vi kunde hitta på. Föreningen bildades ett halvår efter första träffen. Nu är vi en kärntrupp på tio personer.

R: Men det är ganska publikt, vi gör inte bara saker för medlemmar. Idén är att platsen är där, folk kan komma.

LH: Jag är uppvuxen i Kiruna, vi hade den här typen av sammankomster tidigare, utan att vara så organiserade. Man satt och knackade sin första kod och delade erfarenheter med varandra. Internet var en annan plats då. Det var lite mer hemmabyggen istället för att storföretagen bestämmer vad vi får och inte får göra.

R: Tidigare var det som att alla hade en egen stuga i skogen, nu finns det bara ett enda stort hus och alla bor därinne.





Vad har ni för projekt och aktiviteter?

Vilgot: Vi har installerat Linux på gamlingars datorer.

LH: Ja de som kom var gamlingar, men vi riktade oss inte specifikt till gamlingar. Vid två tillfällen hade vi installationsträffar på Kiruna stadsbibliotek som en del av kampanjen End of 10. Medelåldern var väl strax över 50 år.

V: Från mitt perspektiv så är ju alla över 50 år rätt gamla.

R: Annars så har vi öppet varje vecka. Vi är glada att vi hittade en plats där vi kan ha regelbundna öppettider, och där vi kan ha våra grejer. Vi betalar ingenting. Men man måste gå lite genom stan innan man hittar.

Vad har ni för planer under 2026? Och på längre sikt?

R: Vi tänkte göra ett till End of 10-event för att visa att det går att återanvända existerande utrustning istället för att köpa nytt. Vi vill också delta i Digital Independence Day. Namnet är inte så bra, men idén är att ta sig bort från de stora USA-bolagen och använda mer europeiska alternativ och self hosted.

LH: Vi försöker ha vår egen infrastruktur, till exempel vår XMPP-chatt. Vi vill förstå hur det fungerar i en värld där man tar sånt för givet. Sen kommer man ju aldrig att bli helt oberoende.

V: Man lär sig ju inte det i skolan heller. Jag går till hackRNsplace för jag lär mig inget någon annanstans.

Vilken är det roligaste projektet ni har haft?

V: Jag har fått lära mig hur man sätter upp en VPN-server hemma. Och

jag har lärt mig hur nätverk och internetprotokoll fungerar.

LH: En av dom sakerna som jag verkligen ville lära mig var 3D-printning och hur det fungerar, från ritning till fysiskt objekt. Det har varit mest givande. Men också frustrerande att det tar sådan tid att få till den kvalitet man vill ha.

R: Bara att det finns en plats dit nördar kan komma. Man får dra lite, men de kommer! När servern går ner så sitter vi där tillsammans och debuggar. Det är fint att göra det tillsammans.

Finns det någon fråga som ni brinner extra mycket för?

R: Att förstå och ha möjlighet att påverka vad som händer, det är viktigt för mig. Folk tror vanligtvis att man inte kan göra någonting, men när man visar att det går att påverka datorer och sociala medier, att man inte bara är ett objekt... Wow! Det blir sån empowerment!

LH: Digital tillgänglighet. Att tekniken ska vara till för alla, oavsett fysiska eller mentala funktionshinder och oavsett kunskapsnivå. Det handlar både om att göra en webbsida lättare att läsa för fler personer, och att inte låsa in sig i en viss lösning.

V: Jag gillade verkligen när jag gjorde VPN-servern. Man får inte lära sig något sånt i skolan, men det borde man! Teknik man tar för given borde man få lära sig lite grann i alla fall.

Om man tycker att det här låter kul, hur kommer man i kontakt med er?

R: Att komma förbi är vanligtvis det bästa alternativet. Mestadels händer grejer på plats. Men det finns folk som bara är i Kiruna ibland, och inte på torsdagar. Då kan de skriva till oss på Mastodon eller XMPP och kolla om de kan komma förbi ändå.

Sociala medier underifrån

Författare: Sociala medier underifrån

Sociala medier underifrån är en Göteborgsbaserad kampanj bestående av ett antal vänster- och queerorganisationer. Vi vill hjälpa våra kamrater att hitta alternativ till de onda techjätternas repressiva nätverk. Här berättar vi om vad vi gör och varför, med förhoppningen att fler därmed ska hitta oss och ansluta sig, eller ännu hellre: bli inspirerade att starta något liknande i sin hemort.

Varför finns kampanjen?

Det är länge sedan flyers och telefonkedjor var våra huvudsakliga informationvägar. Idag dominerar digitala kommunikationsmedel, i form av sociala medier, som kontrolleras av multimiljardärer med mer eller mindre öppet fascistiska imperieambitioner. De politiska konsekvenserna av detta skifte kan knappast överskattas. Istället för ett fritt meningsutbyte under gemensamt styre har dagens sociala medier (förutsägbart nog) blivit till en dystopi av fullt genomförd massövervakning, som kartlägger ditt minsta klick och har en dossier om alla dina kontakter, och som med ogenomskådliga algoritmer kontrollerar informationsflöden och bestämmer vem som får se vad, och som hellre serverar dig konsumtionsstimulerande affektivt innehåll än dina alltmer avlägsna vänners tynande inlägg. Nätjättarna snärjer sina användare i allt hårdare och stramare tyglar, efter att alternativen ute i det fria sedan länge är i praktiken utkonkurrerade.

Den som besitter bara en gnutta politisk fantasi inser snabbt att i denna teknikpolitiska situation är vi aldrig längre bort än nästa val från att dagens insamlade data och viralmedia, i en fascistregims händer, blir

politiska utrensningar, desinformationskampanjer och pogromer. Redan dessförinnan har nazister i "yttrandefrihetens" namn tillåtit härja fritt på plattformarna och få sin propaganda inte endast tolererad utan aktivt promotad och pushad till en större publik.

Om det någonsin fanns ett offentligt rum på internet, har det nu blivit fullständigt privatiserat, vilket också lett till en aldeles absurd allokering av resurser. Ofattbart förmögna teknikhärskare vräker miljarder hit och dit för att upprätthålla illusioner om evig expansion, nu senast genom ofungerande "AI" som prackas på allt och alla och slukar el, vatten och kapital, utan någon ände i sikte.


Mitt i allt detta vill vi kanske bara kunna prata med varandra och sprida info om nästa demo, utan att traska med i tech-fascismens segertåg. Situationen är alarmerande akut.

Vad vill kampanjen uppnå?

Vår kampanj är långtifrån en allomfattande lösning på ovan beskrivna samhällsproblem. Istället är den att betrakta som en akut åtgärd i en barock situation, ett sätt att här och nu maximera vårt handlingsutrymme under rådande villkor.

Tekniken vi behöver finns redan. Det är inte ett tekniskt, utan ett organisatoriskt problem att få tillräckligt många att börja använda den. Genom att agera kollektivt: tillsammans och organiserat, kan vi uppnå den kritiska massa som krävs för att ett nätverk ska uppstå ur de viljor som annars lätt blir misslyckade individuella interventioner, splittrade av sin brist på samordning.

Vi vill helt enkelt tillsammans bygga en lokal informationsinfrastruktur för vänsterpolitiska grupper i Göteborg, som blir tillräckligt omfattande för att erbjuda effektiv kommunikation, och en subkulturell offentlighet,



och som samtidigt är öppet och kopplar till redan existerande globala nätverk.

Kampanjen vill undvika att alltför tätt knyta sig till någon specifik teknisk lösning, plattform, server, tjänst eller varumärke. Istället vill vi främja allas förmåga att bedöma och värdera teknik utifrån dess politiska implikationer: efter kvaliteter och egenskaper som t.ex. interoperabilitet, övervakningsrisk etc. Det val vi gjort, att i nuläget arbeta med Mastodon och Mobilizon, ska ses som temporärt och lätt att överge när vi hittar något ännu bättre.

Hur är kampanjen tänkt att fungera?

Vi vill fungera på det här sättet:

- Kampanjen handlar helt enkelt om att vi provar ett par plattformar tillsammans, samtidigt. Alla deltagande organisationer ser till att posta sin info på de valda plattformarna under kampanjtiden, vilket då kommer göra dem till den bästa källan för info om Göteborgs radikala element.
- Det kräver förstås en arbetsinsats att testa något nytt, men vi vill göra det så enkelt som möjligt för deltagande organisationer; de ska inte behöva lägga mer energi än nödvändigt på annat än sitt egentliga fokus.
- Vi samordnar alla som deltar, så att vi agerar kollektivt och bygger organisering. Vi håller alla deltagande organisationer uppdaterade om våra aktiviteter.

- Kampanjen utgör en resurs för deltagande organisationer och alla som vill använda fria sociala medier: kom på våra workshops och studiecirklar, fråga oss om råd, be oss om hjälp!
- Vi uppmanar och försöker motivera alla enskilda vi når att bekanta sig med Mastodon och Mobilizon under kampanjtiden, och att följa våra deltagarorganisationer. Vi uppmuntrar även individer att bli aktiva postare för att bidra till att skapa en livaktig miljö med mer innehåll.
- Det ska vara enkelt för alla att haka på. Inga förkunskaper krävs, inget teknikintresse förutsätts. (Men vi hjälper dig gärna att få tillräckliga kunskaper för att undvika att bli lurad, vilseledd, inlåst, övervakad eller manipulerad av diverse appar.)
- Med folkbildning och kunskapsutjämning vill vi även i övrigt öka den gemensamma förståelsen av teknikpolitiska frågor, och den digitala allmänbildningen i stort.

Läs mer på <http://www.underifrån.se>, eller kontakta oss på e-post info@underifrån.se eller på Mastodon [underifrån@social.spejset.org](https://social.spejset.org/@underifrån) om du har frågor eller ni som organisation vill ansluta er till kampanjen!

Make the Internet decentralized again

Författare: Samuel

Internet är decentraliserat. Men dessvärre har användningen av internet blivit centraliserad. Alltså, lagret som är byggt ovanpå har blivit mer centraliserat.

I utvecklingen till vad man kallar Web 2.0 så växte det fram stora plattformar. Internet blev på många sätt enklare att använda men till priset av att plattformarna som användarna använde kördes på centraliserade servrar av privatägda företag. I takt med att fler kom till de stora plattformarna blev det allt svårare att lämna dem. Detta visste företagen om och kunde tvinga på användarna reklam och flöden som drevs av ogöttiga algoritmer, vars enda syfte var att behålla användarna på plattformen och kunna fortsätta tjäna pengar på dem genom att trycka ner reklam i halsen på dem. En tvåångsmatning av AI-slop och hat.

För att internet ska fortsätta vara fritt behöver decentralisering stå i centrum för utvecklingen. Därför är Fediversums olika plattformar och verktyg så bra! Tanken med Mastodon, Pixelfed och Peertube är att vem som helst kan dra igång en instans (server) och koppla på sig till det stora nätverket Fediversum. Alla kan prata med alla. Man behöver inte vara ett stort företag för att driva servrar för andra internetanvändare. Man kan känna sig trygg med att man inte blir inlåst i ännu en "walled garden".

Det är förhållandevis billigt att dra igång en Mastodon-instans eller Pixelfed-instans. Många kan göra det utan att det märks alltför mycket i plånboken. Det finns många initiativ, sajter och tjänster som drivs av enskilda personer och det är toppen! Trösklarna är låga och man kan snabbt komma igång med verksamhet! Men det kan bli sårbart också. Om en person får mycket på jobbet, i livet i stort eller blir sjuk så kan det vara knepigt. Det blir även knepigt för de användare som förlitar sig på tjänsten. Som admin kan det också vara ensamt. Ibland kan man behöva bolla idéer med kamrater. Ibland behöver någon annan ta över arbetet för

att man inte orkar med eller för att man tröttnat. Då är det bra att göra saker tillsammans. Om man som förening eller techkollektiv äger en egen server så är det enklare att fortsätta med driften och starta nya tjänster. Men för att det ska fungera i långa loppet behöver server stå någonstans, kanske i en datahall som kostar pengar. Då kanske man behöver ett bankkonto.

Det är alltså olika utmaningar om man driftar tjänster som privatperson eller som förening. Men bägge varianterna behövs.

Olika sätt att göra self-hosting

Om man vill drifta sina egna tjänster finns de olika sätt att göra det på. Om vi tar exemplet att driva en Mastodon-instans t.ex. så kan man göra något av följande alternativ:

1. Köpa en färdig hosting på t.ex. <https://masto.host>. För ca 5 aktiva användare kostar det 6 USD/månad. För ca 500 aktiva användare kostar det 39 USD/månad

2. Hyra/köpa en VPS på t.ex. Hetzner och drifta själv. Då behöver man även betala för lagring. Så för 500 aktiva användare kanske man lägger 8 euro/månad för en bra VPS och 5 euro/månad för s3 storage (för bilder) och ca 3 euro/månad för backupper

3. Köra server hemma. Ett enkelt och billigt sätt att komma igång är att ta en begagnad laptop eller dator och köra servern hemma hos någon i föreningen. Om man inte vill exponera sin IP-adress så kan man tunnla trafiken. Man kan använda tjänster som Pangolin, Cloudflare Tunnel, ngrok eller zrok för att nämna några. Fördelen är att man snabbt kommer igång. En nackdel är att om servern blir hackad så är det en större risk för personen som driver servern om den kommer åt resten av nätverket.





4. Co-location - Köpa och drifta en egen fysisk server. Då behöver man ha någonstans att ställa servern. Det enklaste och säkraste sättet är nog att köpa så kallad co-location så att man ställer sin server hos ett hostingföretag så ser de till att den har el och internet. Med en vanlig server (men inte jättestor) kostar det ca 200 kr/månad att få ställa sin server. En begagnad server kan kosta typ 5 000 - 10 000 kr.

Om man inte är jätteintresserad av den tekniska aspekten med att self-hosta så är nog det bästa att betala för att någon annan ser till att det tekniska funkar.

Men om man väl börjar med att köra grejerna själv så öppnas en hel värld! Och man behöver inte vara proffs för att få det att fungera.

Bloggaren och Fediversum-evangelisten Elena Rossini är ett inspirerande exempel. Hon är fotograf, filmskapare och skribent och har inte utvecklarbakgrund. På sin blogg [1] beskriver hon hur hon använt YunoHost för att drifta sina egna tjänster, exempelvis dokumentdelning (NextCloud), mikrobloggande (GoToSocial), bilddelning (Pixelfed) och videodelning (Peertube).

I Konstellationen driftar vi många av våra tjänster med hjälp av docker compose. Då kan man kika in på sidan Awesome Docker Compose [2] för att hitta enkla exempel om hur man snabbt sätter upp en tjänst.

Så häng med i rörelsen för att göra nätet mer decentraliserat!

Referenser

[1] Elena Rossinis blogg, <https://blog.elenarossini.com>

[2] <https://awesome-docker-compose.com>

När jag bjöd hem på fixardag

Författare: Tina

En söndag i januari 2026 satt vi fem personer runt mitt köksbord och åt linsoppa. Jag och mina fyra gäster. De andra fyra kände inte varandra, men det gjorde inget. Huvudsyftet var inte att umgås, umgänget var bara min muta till mig själv. Den här dagen skulle vi fixa.


Vi backar bandet.

Jag hade sedan länge behövt styra upp ett nytt operativsystem till min ålderstigna stationära speldator. Windows 10, som var förinstallerat när jag köpte datorn och som jag vägrat att "slutföra konfigurationen" av i tio år, skulle sluta uppdateras i oktober 2025.

Oktober kom och gick. Windows 10 uppdaterades inte längre. Jag tänkte att jag behövde fixa någon bra Linuxdistribution till den, men det hände liksom inte. Vad skulle jag ens ha egentligen? På laptopen körde jag Cinnamon Mint sedan länge, men till desktopen ville jag testa något som var mer anpassat för gaming. Jag läste olika guider om Linux för gaming men eftersom jag fortfarande kunde använda datorn tvingades jag inte bestämma mig. Dessutom anade jag att projektet kunde ta en del tid. Jag behövde gå igenom tio års filer och bestämma mig för vad som skulle sparas och vad som skulle slängas. Jag behövde göra installations-USB:t (kan ta en stund, speciellt om man har lite dålig koll på vilka USB-minnen man har liggande hemma). Jag behövde installera själva operativsystemet och jag behövde få det att funka. Hur skulle jag klara av att avsätta den där tiden?

Jag insåg att jag behövde hjälp. Inte främst teknisk hjälp. Jag behövde moraliskt stöd!

Jag bestämde mig för att välja en söndag kl. 15-20. Skönt att göra något



nyttigt en söndag, och ta inomhustiden när det ändå är mörkt ute så man kan vara ute när det är ljus. Jag är rätt social och har en tendens att skjuta på ensamt hemmfix om jag istället erbjöds möjligheten att träffa vänner. För att mota detta bjöd jag in en handfull vänner. Sen bjöd jag in fler efter hand när det kom på tal, mest folk som bodde i närheten.

Premissen var: Jag bjuder på mat men det är ingen fest. Ha med dig något digitalt du behöver fixa med. Ganska många sa att de skulle komma, men jag visste att den lösa formen skulle göra deras jakanden svaga. Så var det också: folk hoppade på och drog sig ur, ställde in sent, osv. Men det gjorde inget. Vi skulle ändå bli några stycken, och det viktigaste var att någon kom och med sin närvaro fick mig att göra vad jag skulle.

Vi bestämde oss för att jobba med "klockor", att man jobbar tyst separat i 40 minuter och sen tar en rast och pratar.

Mina fyra gäster gjorde följande: En fixade med nån faktura eller autogiro vad det var. Något tråkigt hon skjutit på länge. En uppdaterade sin eftersatta hemsida. En sökte jobb. En gick igenom sin digitala fotobank och taggade vad han ville spara.

Och jag?

Här är min guide till att byta OS på en tio år gammal dator. Kanske illustrerar den varför jag behövde sällskap.

1. Gå igenom alla gamla filer på din dator. Hitta en skattgömma i form av mobilkameratömning från 10-talet. Wow. Vad ung du var.
2. När klockan ringer, visa någon kul bild du hittat.
3. Kolla igenom dina USB-minnen också. Gör något vettigt med vad du hittar på USB-minnena. Ta bort eller backup.

4. När du efter någon timme eller två är klar med att gå igenom filer, känn dig klar för dagen och längta efter att ge upp.
5. När klockan ringer, gå istället och beklaga dig för dina gäster. Ta en bulle och en frukt. Se om någon vill ha kaffe eller te. Se om någon vill beklaga sig för dig.
6. Bestäm dig för vilken Linux-distribution du ska ha. Du måste ju göra det här idag så du kan inte skjuta på det längre. Ladda ner rätt ISO-fil och bränn över på något USB-minne du tömt.
7. Det tar tid. När klockan ringer, gå och prata om Linux-distributionen du valt för dina gäster. De kanske inte bryr sig, men de får stå ut.
8. Påbörja själva installationen. Den tar en stund.
9. När klockan ringer, ät lins-soppa med dina gäster.
10. När du är tillbaka är installationen nästan klar. Men du har gjort något fel och måste ta reda på vad.
11. Nu kanske du vill ge upp och göra nåt annat istället. Men det kan du inte för du har gäster hemma.
12. Ta reda på vad du har gjort fel. Ta reda på vad du kan göra för att åtgärda felet.
13. När klockan ringer, ta en till frukt och se så att alla har vad de behöver.
14. Gör om och gör rätt.
15. Klart! Alla får gå hem och du får diska och sen gå och lägga dig.

Nu har du bytt operativsystem på din dator!

Kampanjen DiDay, för Digital självständighet i Europa

Författare: Jonathan

Under den trettionionde Chaos Communication Congress utropade författaren Marc-Uwe Kling en DiDay, eller digital självständighetsdag, för att påbörja en frigörelse från monopolistiska Big Tech-plattformar.

Tanken är inte att behöva bryta med allt för att lära sig använda Internet igen utan tjänster som Gmail, WhatsApp eller Microsoft Office. Istället är tanken att ägna första söndagen i månaden åt att ta ett konkret steg mot digital självständighet och att göra det gemensamt. Som stöd för initiativet har Chaos Computer Club anordnat workshops för att hjälpa människor att komma igång med fria och öppna alternativ.

"Det är inte bara bytet som är viktigt. Vi måste också prata om det efteråt. Allra helst skryter vi till och med om att vi har befriat oss från en Big Tech tjänst. #DiDit" säger Marc-Uwe Kling.

På kampanjsidan <https://di.day> går det att läsa när det är dags för nästa självständighetsdag och att hitta tips och guider på hur en kan byta ut tjänster. En kan också läsa om organisationer som deltar i och stödjer initiativet. Till exempel deltar sökmotorn Ecosia, Wikimedia tyskland och fackföreningen ver.di i Hamburg. Ytterligare ett exempel jag själv känner starkt för är European Permaculture Network.

På <https://di.day/category/rezepte> tillhandahålls "recept" för att byta ut tjänster. Sidan är på tyska liksom mycket annat kopplat till Di.Day. Men det är därför du läser om det i Konstellationens Zine Kamratdata.

Några tips från di.day:

- Byt ut Microsoft mot LibreOffice och spara pengarna du lägger på en Office-licens
- Byt ut Google mot Ecosia (eller Qwant så slipper du störika AI-sammanfattningar)
- Byt ut X.com mot social.spejset.org (eller någon annan instans i Fediversum)
- Byt ut Gmail mot en självständig e-post leverantör, såsom föreningen Fripost eller mailbox.org

Det låter väl inte så svårt? #DiDit!

Läs mer om digital självständighet

Lundaforskaren Johan Linåker berättar om hur EU kan öka sin digitala självständighet: <https://www.lunduniversity.lu.se/article/how-make-eu-more-digitally-independent>

Chaos Computer Club i München beskriver här DiDay på engelska: <https://muc.ccc.de/en/blog/2025/12/27/digital-independence-day/>

Det var allt för zinet Kamratdata för denna gången. Vi hoppas att texterna i det här zinet ska inspirera dig till handling och organisering. För ett bättre Internet, ett bättre samhälle, en bättre värld.

Vi ses på det fria Internet! <3

/Kamratdataföreningen Konstellationen



konstellationen.org